

HE 76/2026 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi avioliittolain 86 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi avioliittolakia.

Esityksen mukaan syksyllä 2025 hyväksytyjä muutoksia siitä, että vallinnanrajoituksia ei sovelleta, jos avioliiton päättymisestä on kulunut yli 10 vuotta, täsmennettäisiin niiden oikean soveltamisen varmistamiseksi.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2026.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Tavoitteet	3
3 Ehdotukset	3
4 Ehdotuksen vaikutukset	4
5 Lausuntopalaute	4
6 Säännöskohtaiset perustelut	5
7 Voimaantulo	5
LAKIEHDOTUS	6
Laki avioliittolain 86 §:n muuttamisesta	6
LIITE	7
RINNAKKAISTEKSTI	7
Laki avioliittolain 86 §:n muuttamisesta	7

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi avioliittolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 51/2025 vp) hyväksyttiin eduskunnassa 10.10.2025. Lait vahvistettiin 14.11.2025. Lakimuutokset tulevat voimaan 1.6.2026. Lakimuutoksilla toteutettiin pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan liittyvä kirjaus, jonka mukaan hallituskauden kuluessa säädetään avioliittolain mukaisen ositusvaateen vanhentumisesta (s. 189).

Mainittuun esitykseen sisältyneen avioliittolain (234/1929, jäljempänä AL) 86 §:n 4 momentin muutoksen tarkoituksena oli, että AL 38 ja 39 §:ssä säädettyjä, muun muassa puolisoiden yhteisenä asuntona käytetyn asunnon myyntiä koskevia rajoituksia ei enää sovellettaisi, jos lainvoimaisen avioeroa tai avioliiton kumoamista koskevan päätöksen antamisesta tai avioliiton purkautumisesta puolison kuoleman johdosta on kulunut yli 10 vuotta. Muutokset haluttiin saattaa voimaan taannehtivasti. Siirtymäsäännöksen tarkoituksena oli kuitenkin taata viiden vuoden vähimmäisaika lain voimaantulosta.

Kiinteistönvälitysalan Keskusliitto ry toi oikeusministeriön tietoon maaliskuussa 2026 uutta AL 86 §:n 4 momenttia ja erityisesti sen siirtymäsäännöstä koskevan puutteen. Eduskunnan hyväksymien säännösten mukaan 86 §:n 4 momentti ja erityisesti sitä koskevan siirtymäsäännöksen soveltuminen lainvoimaista avioeroa tai avioliiton kumoamista koskeviin tilanteisiin oli jäämässä epäselväksi. Oikeusministeriössä arvioitiin, että asiaa ei ole mahdollista korjata pelkästään tulkinnallisoin keinoin. Tästä syystä ministeriössä on valmisteltu ehdotus mainittujen säännösten täydentämiseksi.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä oikeusministeriössä. Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausuntokierroksella 1.–13.4.2026. Lausuntoja pyydettiin 15:ltä taholta, jotka edustivat asiaan keskeisesti liittyviä virastoja, tuomioistuimia, etujärjestöjä ja asian aiempaan käsittelyyn osallistuneita asiantuntijoita. Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM019:00/2026>. Esitysluonnos on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.

2 Tavoitteet

Muutosehdotusten tavoitteena on korjata avioliittolain 86 §:n 4 momentti ja vallinnanrajoitussäätelyä koskeva siirtymäsäännös siihen muotoon kuin ne oli tarkoitettu eduskunnan jo käsittelemässä esityksessä HE 51/2025 vp. Koska kyse on eduskunnassa jo käsitellyn hallituksen esityksen korjaamisesta, ehdotukseen ei sisälly muutoin hallituksen esityksiin sisältyviä välttämättömiä jaksoja, kuten kansainvälistä vertailua. Näiltä osin viitataan esityksen HE 51/2025 vp yhteydessä esitettyyn.

3 Ehdotukset

Avioliittolain 86 §:n 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä käy selkeästi ilmi säännöksen tavoite, jonka mukaan AL 38 tai 39 §:ssä tarkoitettuja vallinnanrajoituksia ei enää sovellettaisi tilanteissa, jossa 1) lainvoimaisen avioeroa tai avioliiton kumoamista koskevan päätöksen antamisesta tai 2) avioliiton purkautumisesta puolison kuoleman johdosta on kulunut

yli 10 vuotta. Säännökseen ehdotetaan liitettäväksi siirtymäsäännös, jolla korvataan aiempi puutteelliseksi jäänyt säännös. Siirtymäsäännöksen sisältö vastaisi ehdotettavaa AL 86 §:n 4 momenttia, mutta edellytyksin, että lain voimaantulosta tulee molemmissa tilanteissa olla kulunut vähintään viisi vuotta.

4 Ehdotuksen vaikutukset

Ehdotuksilla on oikeusvarmuutta ja lainsäädännön johdonmukaisuutta edistävä vaikutus. Jos puutteelliseksi arvioituja säännöksiä ei korjata ehdotetulla tavalla, riskinä on, että AL 38 ja 39 §:ssä säänneltyjä vallinnanrajoituksia sovelletaan muun muassa kiinteistönvälittäjien ja rekisteriviranomaisten toimesta myös niissä tilanteissa, joissa lainvoimaisesta avioerosta on kulunut yli 10 vuotta (AL 86.4 §:ää koskeva puute) tai ilman 5 vuoden siirtymäaikaa (siirtymäsäännös).

Vaarana on, että AL 86 §:n 4 momentin muotoilussa olevat puutteet tekisivät turhaksi yhden esityksen HE 51/2025 vp päätavoitteista eli sen, että 10 vuoden määräajan jälkeen puolison ei enää tarvitse pyytää entisen puolisonsa suostumusta luovuttaakseen tai siirtääkseen omaa omaisuuttaan, joka on tarkoitettu käytettäväksi puolisojen yhteisenä kotina tai kuuluu yhteisesti käytettävään asuntoirtoimistoon.

Vallinnanrajoituksiin liittyvän siirtymäsäännöksen osalta tarkoituksena oli, että lain voimaantulon jälkeen käynnistyvää viiden vuoden vähimmäisaikaa sovellettaisiin yhdenmukaisesti yhtäältä tilanteessa, jossa avioliitto on päättynyt avioeroon tai avioliiton kumoamiseen ja toisaalta tilanteessa, jossa avioliitto on päättynyt puolison kuolemaan. Myös tämä tavoite vaarantuu, jos säännöksiä ei täydennetä ehdotetulla tavalla.

5 Lausuntopalaute

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausuntokierroksella Lausuntopalvelu.fi:ssä ajalla 1.–13.4.2026. Lausuntoaika oli tavanomaista lyhyempi johtuen asian luonteesta ja aikataulun kiireellisyydestä. Hallituksen esityksellä pyritään saattamaan muutettavat säännökset siihen muotoon kuin ne oli tarkoitettu aiemmin annetussa esityksessä, joten niiden tavoite ja vaikutukset ovat intressitahoille selkeät. Hallituksen esityksen kiireellisyys johtuu siitä, että virheelliset säännökset pyritään korjaamaan ennen niiden voimaantuloa.

Täydentävistä ehdotuksista pyydettiin lausuntoa 15:ltä eri taholta. Määräaikaan mennessä lausuntopyyntöön saatiin 6 vastausta. Näistä Finanssiala ry, Maanmittauslaitos ja Suomen Asianajajat puolsivat ehdotusta. Helsingin yliopiston vanhempi yliopistonlehtori Tapani Lohi piti avioliittolain 86 §:n 4 momenttiin ehdotettua lisäystä tarpeettomana ja sääntelyn systematiikka huomioon ottaen ongelmallisena, mutta puolsi siirtymäsäännöksen selkeyttämistä, joskin eri muotoilulla kuin esitysluonnoksessa oli ehdotettu. Valtiovarainministeriö ja Verohallinto ilmoittivat, että heillä ei ole lausuttavaa asiassa.

Jatkovalmisteluvaiheessa on arvioitu, että myös avioliittolain 86 §:n 4 momentti on 1.6.2026 voimaan tulevassa muodossaan tulkinnanvarainen. Asialla on keskeinen merkitys kansalaisten oikeusaseman kannalta, ja sääntelyn tulee olla ymmärrettävissä myös avioliittolain systematiikkaan perehtymättömälle. Koska myös valtaosa lausunnon antaneista puolsi täsmennysehdotusta, lausuntopalautteen perusteella ei ole katsottu perustelluksi muuttaa ehdotusta.

6 Säännöskohtaiset perustelut

86 §. Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan riittämättömäksi arvioitu viittaus saman pykälän 3 momenttiin. Säännöstä ehdotetaan sen sijaan täydennettäväksi viittauksella AL 38 ja 39 §:ssä tarkoitettuun suostumukseen. Säännöksen tarkoituksena on säätää AL 38 ja 39 §:ssä tarkoitettun suostumuksen tarpeettomuudesta, jos lainvoimaisen avioeron tai avioliiton kumoamista koskevan päätöksen antamisesta tai avioliiton purkautumisesta puolison kuoleman johdosta on kulunut yli 10 vuotta. Nykyisessä muodossaan säännöksen muotoilu on epäselvä eikä vastaa säännöksen tavoitetta.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Pykälässä olisi tavanmukainen voimaantulosäännös. Sen lisäksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siirtymäsäännöksestä, jonka mukaan avioliittolain 86 §:n 2 momentissa tarkoitettua suostumusta tai lupaa taikka 38 tai 39 §:ssä tarkoitettua suostumusta ei tarvita, jos lainvoimaisen avioeron tai avioliiton kumoamista koskevan päätöksen antamisesta tai avioliiton purkautumisesta puolison kuoleman johdosta on kulunut yli 10 vuotta ja lain voimaantulosta vähintään viisi vuotta.

Uudella siirtymäsäännöksellä korvattaisiin osittain aiempaan avioliittolain muutokseen (982/2025) sisältyvä siirtymäsäännös. Eduskunnan aiemmin hyväksymän siirtymäsäännöksen on todettu olevan vallinnanrajoituksia koskevilta osiltaan puutteellinen, koska siitä puuttuu viittaus lainvoimaista avioeroa tai avioliiton kumoamista koskeviin tilanteisiin.

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.6.2026. Lain voimaantuloajankohta olisi tällöin sama kuin niiden säännösten voimaantuloajankohta, joita esityksellä täydennetään.

Kuten esityksessä HE 51/2025 vp, ehdotetut vallinnanrajoitusten raukeamista koskevat säännökset soveltuisivat purkautuneisiin avioliittoihin riippumatta siitä, onko avioliitto purkautunut ennen lain voimaantuloa vai sen jälkeen. Säännösten soveltamista ennen lain voimaantuloa purkautuneisiin avioliittoihin ehdotetaan kuitenkin osin rajoitettavaksi. Lakiesitykseen liittyy siirtymäsäännös, jolla korvattaisiin lakiin 982/2025 sisältyvä siirtymäsäännös siltä osin kuin se liittyy avioliittolain 86 §:ään.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

avioliittolain 86 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan avioliittolain (234/1929) 86 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 982/2025,
seuraavasti:

86 §

Edellä 2 momentissa tarkoitettua suostumusta tai lupaa taikka 38 tai 39 §:ssä tarkoitettua suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos lainvoimaisen avioeroa tai avioliiton kumoamista koskevan päätöksen antamisesta tai avioliiton purkautumisesta puolison kuoleman johdosta on kulunut yli 10 vuotta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan myös avioliittoihin, joiden purkamista koskeva lainvoimainen päätös on annettu tai jotka ovat purkautuneet puolison kuoleman johdosta ennen tämän lain voimaantuloa kuitenkin siten, että tällä lailla muutettavan lain 86 §:n 2 momentissa tarkoitettua suostumusta tai lupaa tai 38 tai 39 §:ssä tarkoitettua suostumusta ei tarvita, jos lainvoimaisen avioeroa tai avioliiton kumoamista koskevan päätöksen antamisesta tai avioliiton purkautumisesta puolison kuoleman johdosta on kulunut yli 10 vuotta ja lain voimaantulosta vähintään viisi vuotta.

Helsingissä 30.4.2026

Pääministeri

Petteri Orpo

Oikeusministeri Leena Meri

Laki

avioliittolain 86 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan avioliittolain (234/1929) 86 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 982/2025,
seuraavasti:

1.6.2026 voimaan tuleva laki

Ehdotus

86 §

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettua suostumusta tai lupaa ei kuitenkaan tarvita, jos lainvoimaisen avioeroa tai avioliiton kumoamista koskevan päätöksen antamisesta tai avioliiton purkautumisesta puolison kuoleman johdosta on kulunut yli 10 vuotta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2026.

Tätä lakia sovelletaan myös avioliittoihin, joiden purkamista koskeva lainvoimainen päätös on annettu tai jotka ovat purkautuneet puolison kuoleman johdosta ennen tämän lain voimaantuloa seuraavin poikkeuksin:

1) avio-oikeus vanhentuu 103 c §:n 1 momentissa säädetyn mukaisesti 10 vuoden kuluttua lainvoimaisen avioliiton purkamista koskevasta päätöksestä, mutta kuitenkin aikaisintaan viisi vuotta lain voimaantulon jälkeen, jos puoliset eivät ole sopineet asiasta toisin;

2) 86 §:n 2 momentissa tarkoitettua lupaa ei tarvita, jos lainvoimaisen avioeroa tai avioliiton kumoamista koskevan päätöksen antamisesta tai avioliiton purkautumisesta puolison kuoleman johdosta on kulunut yli 10 vuotta ja lain voimaantulosta vähintään viisi vuotta.

86 §

Edellä 2 momentissa tarkoitettua suostumusta tai lupaa *taikka 38 tai 39 §:ssä tarkoitettua suostumusta* ei kuitenkaan tarvita, jos lainvoimaisen avioeroa tai avioliiton kumoamista koskevan päätöksen antamisesta tai avioliiton purkautumisesta puolison kuoleman johdosta on kulunut yli 10 vuotta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan myös avioliittoihin, joiden purkamista koskeva lainvoimainen päätös on annettu tai jotka ovat purkautuneet puolison kuoleman johdosta ennen tämän lain voimaantuloa *kuitenkin siten,*

että tällä lailla muutettavan lain 86 §:n 2 momentissa tarkoitettua suostumusta tai lupaa tai 38 tai 39 §:ssä tarkoitettua suostumusta ei tarvita, jos lainvoimaisen avioeroa tai avioliiton kumoamista koskevan päätöksen antamisesta tai avioliiton purkautumisesta puolison kuoleman johdosta on kulunut yli 10 vuotta ja lain voimaantulosta vähintään viisi vuotta.